

Publicar o morir, i la ciència lenta

L'aforisme *publish or perish*, que podríem traduir per 'publicar o morir', va aparèixer per primera vegada fa quasi cent anys en un llibre del sociòleg americà Clarence Marsh Case. Era una premonició. Si alguna cosa ha canviat en la nostra societat al llarg del darrer segle és que tot s'està accelerant. Sovint tenim la percepció que les nostres vides, almenys en l'anomenat Primer Món, i en especial a les grans ciutats, discorren com un tren a gran velocitat que no sabem com aturar. L'anomenat *moviment lent* (*slow movement*) va començar a finals del segle xx i és una revolució cultural contra la idea que més ràpid és millor. El món de la ciència tampoc no escapa a aquest fenomen, i dins l'entorn de la recerca ha sorgit la ciència lenta (*slow science*), un moviment modelat en el menjar lent (*slow food*) nascut a Itàlia als anys vuitanta i que defensa que la ciència reeixida necessita temps per pensar.

En el seu exitós assaig *The slow professor. Challenging the culture of speed in the academy*, Maggie Berg i Barbara K. Seeber, dues professores d'universitat canadenques d'humanitats, reflexionen sobre el fet que, en les darreres dècades, el món acadèmic s'ha impregnat d'una visió i un funcionament corporativistes, propis del món empresarial, que l'han acabat dominant i que premien la rapidesa i la quantitat (que s'interpreten com a sinònims de productivitat) per sobre de la qualitat. Les autores discuteixen com es pot contrarestar l'erosió de l'educació adoptant principis del moviment lent a la vida acadèmica. Centrant-se individualment en els professors i les professores i les seves pròpies pràctiques professionals, Berg i Seeber ofereixen una anàlisi tant de la cultura de la velocitat a l'àmbit acadèmic com de la manera de reduir l'estrès, alhora que milloren l'ensenyament, la investigació i la col·legialitat. El llibre combina consells pràctics, estratègies i algunes experiències personals amb una crítica sistèmica, i mostra, de fet, una part poc coneguda de la vida acadèmica. La premissa de *The slow professor* és que «necessitem [...] protegir un temps i un lloc per al temps atemporal, i recordar-nos contínuament que això no és autocomplaent sinó més aviat crucial per al treball intel·lectual».

En una entrevista feta poc després de la publicació de l'obra, les autores van manifestar que estaven absolutament bocabadades per la recepció del llibre, malgrat que van rebre algunes crítiques. Per exemple, que està escrit per persones amb una posició privilegiada i una feina fixa. Cal assenyalar, però, que, quan Seeber i Berg van analitzar els estudis sobre l'estrès laboral, van evidenciar que l'estrès és alt a tots els estaments. Per tant, és un mite que tenir estabilitat signifiqui no tenir estrès. Les autores també van observar un cert problema de gènere amb algunes de les crítiques. D'alguna manera, les dones que escriuen sobre l'estrès es consideren febles i es va insinuar que és un llibre que defensa la mandra. Segurament, moltes crítiques provenen d'un malentès del que realment significa «lent». No es tracta de frenar, sinó de canviar la nostra relació amb el temps. I, tal com comenta Seeber en una entrevista, algunes de les crítiques al llibre semblen una resposta massa simple a totes les dades emergents sobre els reptes de salut mental als quals s'enfronten el professorat i el personal, per no parlar dels estudiants. Encara hi ha aquesta celebració de l'excés de treball, com si treballar llargues hores tingués algun tipus de virtut en si mateix.

La darrera pandèmia ja està pràcticament doblegada, en part degut segurament a la ciència «ràpida» tradicional, que en un temps rècord va identificar-ne l'agent causal i va desenvolupar vacunes eficaces. Però, dins d'aquesta carrera vertiginosa, trobem exemples de ciència lenta i perseverança, com la de l'hongaresa Katalin Karikó, Premi Nobel de Medicina 2023, que durant dècades va haver de nedar contracorrent i sense cap reconeixement, defensant la seva idea del potencial terapèutic de l'mRNA, fins que finalment aquest potencial es va acabar reconeixent i es va traduir en unes vacunes revolucionàries que han evitat milions de morts.

MONTSERRAT COROMINAS GUIU
JORDI BARQUINERO MAÑEZ
Societat Catalana de Biologia